

מראי מקומות - יומא

סח:

א. שיהא שם דשן שקיים הנאמר בתורה, ולזה אין צריך בירור גמור, אלא די באומד הדעת.

ובחידושי הגרי"ז על הרמב"ם (עמ' עז) כתב בשם הגר"ח, לדייק מדברי הרמב"ם שאין הכהן גדול יכול לצאת לעזרת נשים עד שהגיע השעיר למדבר. וביאר, שהוא דין על הכהן גדול לעמוד במקום עבודתו עד שנגמרת העבודה, וכיון שעבודת השלוח נעשית בעזרה, אינו יכול לצאת עד גמר מצות שלוח, דהיינו עד שהגיע השעיר למדבר [ואף שעדיין צריך לדחפו מעל הצוק, יש גם קיום מצות שלוח מיד כשהגיע למדבר, ובהררי קדם (חלק א', סוף סי' ע"ז) ביאר, שמצות הדחייה לצוק הוא מדין החפצא של השעיר, ואינו משום מצות הכהן גדול כלל, עיין שם באריכות גדולה בכל זה].

בא לו כהן גדול

ה. בא לו כהן גדול לקרות פירש רש"י שנלמד ממלואים, ולכאורה מבואר דשהוא חיוב דאורייתא, ותמה השפת אמת, שלכאורה אין שום קריאה מן התורה לבד מפרשת זכור. ועוד, שאין לומדים ממלואים אלא פרישת שבעה ימים שנאמר 'לעשות לכפר', וכן הקשה הגבורת ארי. עוד הקשה השפת אמת, מדוע אנו אין קורין פרשת 'אך בעשור' כמו שהיה הכהן גדול קורא, והניח בצריך עיון.

והריטב"א הביא מהירושלמי מקור אחר לקריאת הפרשה, דכתיב 'ויעש', מה תלמוד לומר 'כאשר צוה ה'', מכאן לקריאת הפרשה, לומר שאפילו צוואות יש לו לעשות כאשר צוה, כלומר שיקראם אף הוא בדבור, כפי אשר צוה ה' בדבור.

ו. חזן הכנסת נוטל ספר תורה פירש רש"י שהיה בית הכנסת סמוך לעזרה בהר הבית. וביאר בהערות להגרי"ש, שכוונת רש"י היא שמבית הכנסת זה נטלו את ספר התורה לקרות בו. והעיר שברש"י בב"ב (טז) מבואר שהיה קורא בספר תורה שהיה בארון בקדש הקדשים, וכשנכנס הכהן גדול להכניס המחתה היה נוטל עמו הספר תורה, וכשבא להוציא הכף והמחתה היה מחזירו. ותירץ, שהמחנה מדברת בבית שני, שלא היה שם ארון, והגמרא מדברת בבית ראשון, שהיה שם ארון.

ז. קורא על פה הקשו התוספות ישנים (ע), שהרי דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה. ותירצו, שמצוה מן המובחר היא

בחידושי הגרי"ז הביא דברי הראב"ד (בפי' לתו"כ), שצריך שדשן הפרים הנשרפים ישאר מונח שם, ותמה הגרי"ז, מנין דין זה שצריך להשאיר שם הדשן. עוד כתב הראב"ד, שאם אין שם דשן המזבח יכול ליקח מדשן הפרים הנשרפים, וגם על זה תמה הגרי"ז, שכדי שיהא נקרא בית הדשן צריך להיות שם דשן שיש עליו דינים, וזהו רק בדשן המזבח, אבל דשן פרים הנשרפים אין עליו שום דין והרי הוא כאפר כירה. אולם צידד, שמאחר והצריך הראב"ד שישאר שם אפר הפרים, הרי מתקיים בהם דין, וממילא יש לזה שם דשן ושם בית הדשן.

ב. השורף מטמא בגדים ולא המצית את האור כתב רש"י, שתנא זה סובר כרבי שמעון שאין מטמאין את הבגדים עד שיוצת בהן האור. ותמה הלכות (זבחים ק"ו, וכה"ק הקרן אורה שם), מנין לו זאת, שהרי לכאורה תנא זה בא רק למעט את מסדר המערכה ואת מצית האור מקודם, אבל לא בא להציא את העוסק בנשיאת הפרים, שהוא בכלל המתעסק בצרכי שריפתו. וגם ברמב"ם מבואר שלא כרש"י, שפסק שלא כרבי שמעון, ומכל מקום העתיק הברייתא. וכתב, שרש"י פירש, שהברייתא נקטה ולא המצית את האור, היינו בבהמה, ודוקא לרבי שמעון אינו מטמא בגדים, לפי שלא הצית עדיין ברובו, אבל למאן דאמר כל העוסק בשריפה מטמא בגדים, ודאי גם המצית בבהמה מטמא בגדים. ולפי זה צריך להוסיף תיבת 'ברובן' בסוף דברי רש"י.

ג. יכול אף משנעשה אפר מטמאין בגדים הקשה בחידושי רבי אריה לייב (ב', ל"ג בד"ה ועפ"ד), שמכיון שנעשית אפר נעשית מצותו לגמרי, ומהי ההוה אמינא שעדיין יטמא בגדים. ותירץ על פי הראב"ד בספרא שצריך שיהא שם דשן כדי שיהא עליו שם בית הדשן, הרי שעדיין יש בו דינים שישאר מונח שם בתורת דשן, ולכך עדיין שייך בזה טומאת בגדים לולי הפסוק.

ד. אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר פירש רש"י, שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת עד שהגיע שעיר למדבר, וכתב השפת אמת שמשמע שהוא דין דאורייתא, ולכאורה הולך בזה לשיטתו להלן (ד"ה בא לקרות) שקריאת הפרשה היא מצוה דאורייתא. והעיר השפת אמת שלפי זה כיצד אפשר לסמוך על הסימן של הילוך שלש מילין, הרי אפשר שהיה איזה עיכוב בדרך. וכתב שלולי דברי רש"י היה נראה שאינו מן התורה, אלא שכיון שעומד לקרות הפרשה, נכון יותר שייגמור כל המצוה, ואחר כך יקרא לומר

מראי מקומות - יומא

סח: (המשך)

שקריאת הכהן גדול אינה חובת ציבור, אלא חוב רק על הכהן גדול לקרות (וראיה מכך שכל יחיד רשאי להניחו ולראות שריפת הפרה), לכך אין צריך ברכה לפנייה ככל קורא בתורה, אלא סומך על הברכה שבירך בבוקר על תלמוד תורה. ולאחריה צריך משום שיש חיוב לקרוא פרשה זו, עיין שם.

ז. בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן

בטעם הדבר אמרו בקידושין (נד) לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת. ואף שהגמרא דנה שיהא מותר אפילו לאחר הפשטה, כמבואר שרצו להתיר אפילו להציע תחת ראשו, ביאר הריטב"א שהוא מכיון דאשתרי אשתרי. ובמקדש דוד (ל"ו, ב') כתב, שמה שאמרו כאן בגדי כהונה ניתנו ליהנות מהם, אינו משום לא ניתנה תורה למלאכי השרת. שהרי הכהן גדול היה יכול ללבוש הבגדי כהונה לכתחלה בשביל הקריאת התורה, וסברת מלאכי השרת היא רק שלא למהר להסיר הבגדים, אבל לענין ללבוש לכתחילה לא שייך כן. ולכך פירש שההיתר הוא משום לב בית דין מתנה עליהם. וכן כתב התוספות הרא"ש (ד"ה ותיפוק) שהקשה מדוע בכלאים פשוט לאיסור אפילו שלא בשעת עבודה, ולגבי מעילה מסתפקת הגמרא, ותירץ שלגבי מעילה יש לומר לב בית דין מתנה. וכן כתב המפרש בתמיד (כז) שהוא משום תנאי.

וכתב המקדש דוד שיש לומר שהכל מודים שיש תנאי בית דין להתיר, שאם לא כן כיצד מותר אפילו לצורך עבודה, כל שאינו צריך דווקא בגדי כהונה, והנידון הוא האם התנאי בית דין היה רק לצורך עבודה, או אפילו שלא לצורך עבודה.

לקרות דוקא דברים שבכתב מכתב ודברים שבעל פה על פה, ובאותו היום לא הטריחו הציבור. עוד תירץ, שכיון שסדר היום הוא, יכול לקרות על פה כמו שאנו אומרים תפלת המוספין על פה משום שהוא סדר היום.

ובמשנה ברורה (סי' מ"ט ס"ק ד') כתב, שמי שדורש ברבים בהרבה פסוקים בתורה וקשה לו לחפש בכל שעה בחומש מפני כבוד הציבור, אפשר שיש להקל, וציין לדברי התוספות ישנים כאן, ולכאורה כוונתו להקל כתירוץ הראשון, אבל בסוף דבריו כתב שהגר"א הסכים לדינא לתירוץ השני.

ובתלמידי רבינו יונה בברכות (ה. בדפיו, ציינו הגלה"ש כאן) כתבו, שכיון שיש חובה לומר פרשת הקרבנות, לכך מותר לאומרם על פה, וכן כל דבר שחובה לאומרם יכול לאומרם על פה, כמו קריאת שמע, וכיון שגם פרשת 'אך בעשור' היא פרשה של קרבנות, יכול לאומרה על פה. ובהערות להגרי"ש תירץ על פי מה שכתבו התוספות ישנים בהמשך דבריהם, שרק אם בא להוציא הציבור ידי חובתו, אין לאומרם על פה, אבל אם אינו מוציא הציבור מותר, ושכן נקט הגר"א לדינא. וכיון שכתב הגבורת ארי [הובא להלן] שקריאת התורה של הכהן גדול אינה חובת ציבור אלא חובת יחיד המוטלת על הכהן גדול, נמצא שאינו מוציא אחרים, ולכך מותר לקרות על פה.

ח. ומברך עליה שמונה ברכות

ברש"י מבואר שהברכה על התורה היא הברכה שמברכין אחר כל קריאת התורה. והקשה הגבורת ארי, מדוע מברך רק לאחריה ולא לפנייה, והביא מדברי הרמב"ם בפירוש המשניות שבירכו גם לפנייה, ועיין שם מה שהקשה עליו. וביאר, שכיון